

Phẩm 32: KHEN NGỌI BÁT-NHÃ (1)

Bấy giờ, Cụ thọ Xá-lợi Tử bạch Phật:

–Bạch Thế Tôn, chỗ thuyết giảng như vậy, há chẳng phải là Bát-nhã ba-la-mật-đa?

Phật dạy:

–Này Xá-lợi Tử, thuyết giảng như vậy tức là Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Xá-lợi Tử lại bạch Phật:

–Bạch Thế Tôn, vì Bát-nhã ba-la-mật-đa như thế là có khả năng tỏa sáng, rớt ráo thanh tịnh. Bạch Thế Tôn, vì Bát-nhã ba-la-mật-đa như thế đều nên kính lễ, trời, người chúng con đều dốc tuân theo. Bạch Thế Tôn, vì Bát-nhã ba-la-mật-đa như thế, không hề bị nhiễm đấm vướng mắc, nên các pháp trong thế gian chẳng thể làm ô uế được. Bạch Thế Tôn, vì Bát-nhã ba-la-mật-đa như thế là xa lìa tất cả mê mờ trong ba cõi, có khả năng dứt trừ những sự tối tăm của phiền não. Bạch Thế Tôn, vì Bát-nhã ba-la-mật-đa như thế rất là cao cả, vì ở trong tất cả các pháp thuộc về giác ngộ, nó là tôn quý. Bạch Thế Tôn, vì Bát-nhã ba-la-mật-đa như thế là có khả năng làm cho an ổn, vĩnh viễn dứt trừ tất cả sự khiếp sợ, mọi ưu sầu bức bách, mọi tai họa bất ngờ. Bạch Thế Tôn, vì Bát-nhã ba-la-mật-đa như thế là có khả năng phát sinh ánh sáng nhiếp thọ các loài hữu tình, khiến chứng đắc năm loại mắt. Bạch Thế Tôn, vì Bát-nhã ba-la-mật-đa như thế là có khả năng chỉ bày nẻo Trung đạo, khiến kẻ lạc đường chóng lìa khỏi hai bên. Bạch Thế Tôn, vì Bát-nhã ba-la-mật-đa như thế là có khả năng phát sinh trí Nhất thiết trí, vĩnh viễn đoạn trừ tất cả các phiền não tương tục và tập khí lâu đời. Bạch Thế Tôn, vì Bát-nhã ba-la-mật-đa như thế là mẹ của các Đại Bồ-tát, tất cả Phật pháp mà Bồ-tát đã tu đều từ đây phát sinh. Bạch Thế Tôn, vì Bát-nhã ba-la-mật-đa như thế là bất sinh, bất diệt, là tự tánh không. Bạch Thế Tôn, vì Bát-nhã ba-la-mật-đa như thế là xa lìa sinh tử, chẳng phải thường, chẳng phải hoại. Bạch Thế Tôn, vì Bát-nhã ba-la-mật-đa như thế là có khả năng làm chỗ nương tựa, bố thí các pháp bảo. Bạch Thế Tôn, vì Bát-nhã ba-la-mật-đa như thế có khả năng làm thành tựu mười lực của Phật, chẳng thể bị khuất phục. Bạch Thế Tôn, vì Bát-nhã ba-la-mật-đa như thế là có khả năng chuyển pháp luân vô thượng gồm ba chuyển, mười hai hành tướng, đạt tất cả pháp, không thể xoay chuyển trở lại. Bạch Thế Tôn, vì Bát-nhã ba-la-mật-đa như thế là có khả năng chỉ rõ tánh không điên đảo của các pháp, làm hiển bày pháp không không tánh tự tánh.

Bạch Thế Tôn, vậy trụ Bồ-tát thừa, hoặc Độc giác thừa, hoặc Thanh văn thừa, các loại hữu tình đối với Bát-nhã ba-la-mật-đa này, nên trụ như thế nào?

Phật dạy:

–Này Xá-lợi Tử, các hữu tình ấy, đối với Bát-nhã ba-la-mật-đa này nên an trụ như Phật, cúng dường lễ kính, tư duy Bát-nhã ba-la-mật-đa, nên như cúng dường lễ kính, tư duy về Phật, Bạc-già-phạm. Vì sao? Vì Bát-nhã ba-la-mật-đa chẳng khác Phật, Bạc-già-phạm; Phật, Bạc-già-phạm chẳng khác Bát-nhã ba-la-mật-đa; Bát-nhã ba-la-mật-đa tức là Phật, Bạc-già-phạm; Phật, Bạc-già-phạm tức là Bát-nhã ba-la-mật-đa. Vì sao? Xá-lợi Tử, vì tất cả Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác đều do Bát-nhã ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Này Xá-lợi Tử, vì tất cả Đại Bồ-tát, Độc giác, A-la-hán, Bất hoàn, Nhất lai, Dự lưu... đều do Bát-nhã ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Này Xá-lợi Tử, vì tất cả mười nẻo thiện nghiệp, bốn Tịch lự, bốn Vô lượng, bốn Định vô sắc, năm phép thần thông ở thế gian, đều do Bát-nhã ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Này Xá-lợi Tử, vì tất cả các

pháp Bồ thí, Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tấn, Tĩnh lự, Bát-nhã ba-la-mật-đa đều do Bát-nhã ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Nay Xá-lợi Tử, vì tất cả pháp không bên trong, pháp không bên ngoài, pháp không cả trong ngoài, pháp không không, pháp không lớn, pháp không thắng nghĩa, pháp không hữu vi, pháp không vô vi, pháp không rốt ráo, pháp không không biên giới, pháp không tản mạn, pháp không không đối khác, pháp không bản tánh, pháp không tự tướng, pháp không cộng tướng, pháp không nơi tất cả pháp, pháp không chẳng thể nắm bắt được, pháp không không tánh, pháp không tự tánh, pháp không không tánh tự tánh đều do Bát-nhã ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Nay Xá-lợi Tử, vì tất cả chân như, pháp giới, pháp tánh, tánh không hư vọng, tánh chẳng đối khác, tánh bình đẳng, tánh ly sinh, pháp định, pháp trụ, thật tế, cảnh giới hư không, cảnh giới chẳng thể nghĩ bàn đều do Bát-nhã ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Nay Xá-lợi Tử, vì tất cả Thánh đế khổ, Thánh đế tập, Thánh đế diệt, Thánh đế đạo đều do Bát-nhã ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Nay Xá-lợi Tử, vì tất cả bốn Tĩnh lự, bốn Vô lượng, bốn Định vô sắc đều do Bát-nhã ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Nay Xá-lợi Tử, vì tất cả tám Giải thoát, tám Thắng xứ, chín Định thứ đệ, mười Biến xứ đều do Bát-nhã ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Nay Xá-lợi Tử, vì tất cả bốn Niệm trụ, bốn Chánh đoạn, bốn Thần túc, năm Căn, năm Lực, bảy chi Đăng giác, tám chi Thánh đạo đều do Bát-nhã ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Nay Xá-lợi Tử, vì tất cả pháp môn giải thoát Không, pháp môn giải thoát Vô tướng, pháp môn giải thoát Vô nguyện đều do Bát-nhã ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Nay Xá-lợi Tử, vì tất cả năm loại mắt, sáu phép thần thông đều do Bát-nhã ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Nay Xá-lợi Tử, vì tất cả mười lực của Phật, bốn điều không sợ, bốn sự hiểu biết thông suốt, đại Từ, đại Bi, đại Hỷ, đại Xả, mười tám pháp Phật bất cộng đều do Bát-nhã ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Nay Xá-lợi Tử, vì tất cả pháp không quên mất, tánh luôn luôn xả đều do Bát-nhã ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Nay Xá-lợi Tử, vì tất cả trí Nhất thiết, trí Đạo tướng, trí Nhất thiết tướng đều do Bát-nhã ba-la-mật-đa mà được xuất hiện. Nay Xá-lợi Tử, vì tất cả pháp môn Đà-la-ni, tất cả pháp môn Tam-ma-địa đều do Bát-nhã ba-la-mật-đa mà được xuất hiện.

Khi ấy, Thiên đế Thích bỗng nghĩ rằng: “Hôm nay Cụ thọ Xá-lợi Tử, do nhân duyên gì mà hỏi việc này?”

Cụ thọ Xá-lợi Tử nhận biết tâm niệm ấy của Thiên đế Thích liền bảo rằng:

–Này Kiều-thi-ca, vì các Đại Bồ-tát được Bát-nhã ba-la-mật-đa và phương tiện thiện xảo nhiếp thọ nên có khả năng đối với hết thảy căn lành, công đức của tất cả Như Lai Ứng Chánh Đẳng Giác ở quá khứ, vị lai, hiện tại trong mười phương thế giới, ở khoảng ấy từ lúc mới phát tâm đến khi chứng đắc quả vị Giác ngộ cao tột, chuyển pháp luân nhiệm mầu cho tới thời kỳ pháp diệt, hoặc căn lành công đức của chư Thanh văn, Độc giác, Bồ-tát và các loại hữu tình khác, tập hợp lại, cân nhắc, suy lường, khởi ngay sự tùy hỷ hồi hướng quả vị Giác ngộ cao tột; do nhân duyên ấy, cho nên tôi mới nêu hỏi việc này.

Lại nữa Kiều-thi-ca, các Đại Bồ-tát tu học Bát-nhã ba-la-mật-đa vượt hơn Bồ thí, Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tấn, Tĩnh lự, Bát-nhã ba-la-mật-đa, gấp vô lượng lần. Thí như trăm ngàn kẻ sinh ra đã bị mù, không có người sáng mắt khéo dẫn đường thì còn chẳng có thể đến gần đường chính, huống là có thể đi xa để tới nơi thành lớn đông đúc an vui; các pháp Bồ thí, Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tấn, Tĩnh lự, Bát-nhã ba-la-mật-đa ấy cũng như vậy. Các kẻ mù bẩm sinh đó, nếu không có Bát-nhã ba-la-mật-đa là người sáng mắt khéo dẫn đường thì còn chẳng thể hướng đến đường chánh Bồ-tát huống là có thể được vào

thành trí Nhất thiết.

Lại nữa Kiều-thi-ca, Bồ thí, Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tấn, Tĩnh lự, Bát-nhã ba-la-mật-đa như thế, vì do Bát-nhã ba-la-mật-đa này nhiếp thọ nên được gọi là “kẻ có mắt”; lại vì do Bát-nhã ba-la-mật-đa nhiếp thọ nên Bồ thí... tất cả đều có tên gọi là “đến bờ kia”.

Thiên đế Thích liền bạch Cụ thọ Xá-lợi Tử:

–Như Đại đức đã nói: Bồ thí... năm pháp Ba-la-mật-đa, chính là do Bát-nhã ba-la-mật-đa nhiếp thọ nên mới được gọi là “đến bờ kia”. Vậy há chẳng có thể cho rằng: chính là do Bồ thí ba-la-mật-đa nhiếp thọ mà năm pháp kia được có tên là đến bờ kia; chính là do Tịnh giới ba-la-mật-đa nhiếp thọ mà năm pháp kia được có tên là đến bờ kia; chính là do An nhẫn ba-la-mật-đa nhiếp thọ mà năm pháp kia được có tên là đến bờ kia; chính là do Tinh tấn ba-la-mật-đa nhiếp thọ mà năm pháp kia được có tên là đến bờ kia; chính là do Tĩnh lự ba-la-mật-đa nhiếp thọ mà năm pháp kia được có tên là đến bờ kia. Như thế thì dựa vào cái gì mà chỉ khen ngợi riêng Bát-nhã là vượt hơn năm pháp Ba-la-mật-đa kia?

Xá-lợi Tử đáp:

–Chẳng phải vậy! Chẳng phải vậy! Vì sao? Nay Kiều-thi-ca, vì chẳng phải do Bồ thí ba-la-mật-đa nhiếp thọ mà năm pháp kia mới được gọi là đến bờ kia; chẳng phải do Tịnh giới ba-la-mật-đa nhiếp thọ mà năm pháp kia mới được gọi là đến bờ kia; chẳng phải do An nhẫn ba-la-mật-đa nhiếp thọ mà năm pháp kia mới được gọi là đến bờ kia; chẳng phải do Tinh tấn ba-la-mật-đa nhiếp thọ mà năm pháp kia mới được gọi là đến bờ kia; chẳng phải do Tĩnh lự ba-la-mật-đa nhiếp thọ mà năm pháp kia mới được gọi là đến bờ kia. Mà chỉ do Bát-nhã ba-la-mật-đa nhiếp thọ nên năm pháp kia mới được gọi là đến bờ kia. Vì sao? Vì các Đại Bồ-tát chính là trụ nơi Bát-nhã ba-la-mật-đa mới có khả năng làm viên mãn Bồ thí, Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tấn, Tĩnh lự, Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng phải trụ nơi năm pháp kia mà có thể thành tựu được việc ấy; vì vậy nên Bát-nhã ba-la-mật-đa đối với năm pháp trước là tối thắng, là tôn quý, là vi diệu, là cao cả, là không gì trên, không gì bằng, không gì hơn.

Bấy giờ, Cụ thọ Xá-lợi Tử bạch Phật:

–Bạch Thế Tôn, các Đại Bồ-tát nên thể hiện, phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa như thế nào?

Phật dạy:

–Nay Xá-lợi Tử, Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy sắc mà thể hiện phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy thọ, tưởng, hành, thức mà thể hiện phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn, vì sao Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy sắc mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy thọ, tưởng, hành, thức mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa?

Nay Xá-lợi Tử, vì sắc là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy sắc mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; vì thọ, tưởng, hành, thức là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy thọ, tưởng, hành, thức mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Lại nữa Xá-lợi Tử, Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy nhãn xứ mà phát huy Bát-

nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy nhĩ, tử, thiệt, thân, ý xứ mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn, vì sao Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy nhĩ xứ mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy nhĩ, tử, thiệt, thân, ý xứ mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa?

Này Xá-lợi Tử, vì nhĩ xứ là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy nhĩ xứ mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; vì nhĩ, tử, thiệt, thân, ý xứ là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy nhĩ, tử, thiệt, thân, ý xứ mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Lại nữa Xá-lợi Tử, Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy sắc xứ mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy thanh, hương, vị, xúc, pháp xứ mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn, vì sao Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy sắc xứ mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy thanh, hương, vị, xúc, pháp xứ mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa?

Này Xá-lợi Tử, vì sắc xứ là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy sắc xứ mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; vì thanh, hương, vị, xúc, pháp xứ là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy thanh, hương, vị, xúc, pháp xứ mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Lại nữa Xá-lợi Tử, Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy nhĩ giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy sắc giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên sinh ra mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn, vì sao Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy nhĩ giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy sắc giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên sinh ra mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa?

Này Xá-lợi Tử, vì nhĩ giới là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy nhĩ giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; vì sắc giới cho đến các thọ do nhĩ xúc làm duyên sinh ra là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy sắc giới cho đến các thọ do nhĩ xúc làm duyên sinh ra mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Lại nữa Xá-lợi Tử, Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy nhĩ giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên sinh ra mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn, vì sao Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy nhĩ giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy thanh giới, nhĩ thức giới và nhĩ xúc cùng các thọ do nhĩ xúc làm duyên sinh ra mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa?

Này Xá-lợi Tử, vì nhĩ giới là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy nhĩ giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; vì thanh giới cho đến

các thọ do nhĩ xúc làm duyên sinh ra là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy thanh giới cho đến các thọ do nhĩ xúc làm duyên sinh ra mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Lại nữa Xá-lợi Tử, Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy tử giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy hương giới, tử thức giới và tử xúc cùng các thọ do tử xúc làm duyên sinh ra mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn, vì sao Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy tử giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy hương giới, tử thức giới và tử xúc cùng các thọ do tử xúc làm duyên sinh ra mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa?

Này Xá-lợi Tử, vì tử giới là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy tử giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; vì hương giới cho đến các thọ do tử xúc làm duyên sinh ra là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy hương giới cho đến các thọ do tử xúc làm duyên sinh ra mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Lại nữa Xá-lợi Tử, Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy thiệt giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy vị giới, thiệt thức giới và thiệt xúc cùng các thọ do thiệt xúc làm duyên sinh ra mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn, vì sao Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy thiệt giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy vị giới, thiệt thức giới và thiệt xúc cùng các thọ do thiệt xúc làm duyên sinh ra mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa?

Này Xá-lợi Tử, vì thiệt giới là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy thiệt giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; vì vị giới cho đến các thọ do thiệt xúc làm duyên sinh ra là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy vị giới cho đến các thọ do thiệt xúc làm duyên sinh ra mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Lại nữa Xá-lợi Tử, Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy thân giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy xúc giới, thân thức giới và thân xúc cùng các thọ do thân xúc làm duyên sinh ra mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn, vì sao Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy thân giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy xúc giới, thân thức giới và thân xúc cùng các thọ do thân xúc làm duyên sinh ra mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa?

Này Xá-lợi Tử, vì thân giới là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy thân giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; vì xúc giới cho đến các thọ do thân xúc làm duyên sinh ra là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy xúc giới cho đến các thọ do thân xúc làm duyên sinh ra mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Lại nữa Xá-lợi Tử, Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy ý giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy pháp giới, ý thức giới và ý xúc cùng các thọ do ý

xúc làm duyên sinh ra mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn, vì sao Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy ý giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy pháp giới, ý thức giới và ý xúc cùng các thọ do ý xúc làm duyên sinh ra mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa?

Này Xá-lợi Tử, vì ý giới là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy ý giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; vì pháp giới cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sinh ra là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy pháp giới cho đến các thọ do ý xúc làm duyên sinh ra mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Lại nữa Xá-lợi Tử, Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy địa giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy thủy, hỏa, phong, không, thức giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn, vì sao Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy địa giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy thủy, hỏa, phong, không, thức giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa?

Này Xá-lợi Tử, vì địa giới là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy địa giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; vì thủy, hỏa, phong, không, thức giới là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy thủy, hỏa, phong, không, thức giới mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Lại nữa Xá-lợi Tử, Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy vô minh mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sinh, lão tử, sầu bi khổ ưu não mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn, vì sao Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy vô minh mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy hành, thức, danh sắc, lục xứ, xúc, thọ, ái, thủ, hữu, sinh, lão tử, sầu bi khổ ưu não mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa?

Này Xá-lợi Tử, vì vô minh là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy vô minh mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; vì hành cho đến lão tử, sầu bi khổ ưu não là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy hành cho đến lão tử, sầu bi khổ ưu não mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Lại nữa Xá-lợi Tử, Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy Bố thí ba-la-mật-đa mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tấn, Tịch lự, Bát-nhã ba-la-mật-đa mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn, vì sao Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy Bố thí ba-la-mật-đa mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy Tịnh giới, An nhẫn, Tinh tấn, Tịch lự, Bát-nhã ba-la-mật-đa mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa?

Này Xá-lợi Tử, vì Bố thí ba-la-mật-đa là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy Bố thí ba-la-mật-đa mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; vì Tịnh giới cho đến Bát-nhã ba-la-mật-đa là không tạo tác, không dừng nghỉ, không

sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy Tịnh giới cho đến Bát-nhã ba-la-mật-đa mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Lại nữa Xá-lợi Tử, Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy pháp không bên trong mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy pháp không bên ngoài, pháp không cả trong ngoài, pháp không không, pháp không lớn, pháp không thắng nghĩa, pháp không hữu vi, pháp không vô vi, pháp không rốt ráo, pháp không không biên giới, pháp không tản mạn, pháp không không đối khác, pháp không bản tánh, pháp không tự tướng, pháp không cộng tướng, pháp không nơi tất cả pháp, pháp không chẳng thể nắm bắt được, pháp không không tánh, pháp không tự tánh, pháp không không tánh tự tánh mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn, vì sao Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy pháp không bên trong mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy pháp không bên ngoài, pháp không cả trong ngoài, pháp không không, pháp không lớn, pháp không thắng nghĩa, pháp không hữu vi, pháp không vô vi, pháp không rốt ráo, pháp không không biên giới, pháp không tản mạn, pháp không không đối khác, pháp không bản tánh, pháp không tự tướng, pháp không cộng tướng, pháp không nơi tất cả pháp, pháp không chẳng thể nắm bắt được, pháp không không tánh, pháp không tự tánh, pháp không không tánh tự tánh mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa?

Này Xá-lợi Tử, vì pháp không bên trong là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy pháp không bên trong mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; vì pháp không bên ngoài cho đến pháp không không tánh tự tánh là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh, nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy pháp không bên ngoài cho đến pháp không không tánh tự tánh mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Lại nữa Xá-lợi Tử, Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy chân như mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy pháp giới, pháp tánh, tánh không hư vọng, tánh chẳng đối khác, tánh bình đẳng, tánh ly sinh, pháp định, pháp trụ, thật tế, cảnh giới hư không, cảnh giới chẳng thể nghĩ bàn mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn, vì sao Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy chân như mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy pháp giới, pháp tánh, tánh không hư vọng, tánh chẳng đối khác, tánh bình đẳng, tánh ly sinh, pháp định, pháp trụ, thật tế, cảnh giới hư không, cảnh giới chẳng thể nghĩ bàn mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa?

Này Xá-lợi Tử, vì chân như là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy chân như mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; vì pháp giới cho đến cảnh giới chẳng thể nghĩ bàn là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy pháp giới cho đến cảnh giới chẳng thể nghĩ bàn mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Lại nữa Xá-lợi Tử, Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy Thánh đế khổ mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy Thánh đế tập, diệt, đạo mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn, vì sao Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy Thánh đế khổ mà phát huy

LINH SƠN PHÁP BẢO ĐẠI TẠNG KINH

Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy Thánh đế tập, diệt, đạo mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa?

Này Xá-lợi Tử, vì Thánh đế khổ là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh, nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy Thánh đế khổ mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; vì Thánh đế tập, diệt, đạo là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy Thánh đế tập, diệt, đạo mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Lại nữa Xá-lợi Tử, Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy bốn Tịch lự mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy bốn Vô lượng, bốn Định vô sắc mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

Bạch Thế Tôn, vì sao Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy bốn Tịch lự mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; chẳng lấy sự phát huy bốn Vô lượng, bốn Định vô sắc mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa?

Này Xá-lợi Tử, vì bốn Tịch lự là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy bốn Tịch lự mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa; vì bốn Vô lượng, bốn Định vô sắc là không tạo tác, không dừng nghỉ, không sinh, không diệt, không thành, không hoại, không được, không bỏ, không có tự tánh nên Đại Bồ-tát chẳng lấy sự phát huy bốn Vô lượng, bốn Định vô sắc mà phát huy Bát-nhã ba-la-mật-đa.

